

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Мачидзода Чамшед Сунатулло дар мавзуи “Чанбаҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои иттилоотии маърифатии хонандагони синфҳои 10-11 дар раванди таълими фанни таърихи халқи тоҷик” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ, таҳсилоти миёнаи умумӣ)

Дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ, ки бо вусъати баланди тағйирот ва густариши бисобиқаи технологияҳои иттилоотӣ тавсиф меёбад, масъалаи ташаккули салоҳиятҳои иттилоотии маърифатии насли наврас аҳамияти хоса касб мекунад. Интернет, ҳамчун як фазои фароғири иттилоотӣ, таъсири амиқе ба шуури хонандагон расонида, метавонад ҳам арзишҳои созанда ва ҳам вайронкорро тарғиб намояд. Аз ин рӯ, рисолати муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар тарбияи насли ватандӯст, бомаърифат, дорои ҳисси баланди масъулиятшиносӣ ва омода барои ҳифзи манфиатҳои миллӣ, басо муҳим арзёбӣ мегардад.

Таърихи халқи тоҷик, ҳамчун фанни таълимӣ, имконияти беназиреро фароҳам меорад, то дар шуури хонандагон арзишҳои умумиинсонӣ, эҳтиром ба фарҳангу тамаддунҳои гуногун ва ҳисси ифтихор аз таърихи ватани хешро ташаккул диҳад. Дар пажӯҳишҳои сершумор, аз ҷумла қорҳои олимони ватанӣ, таъкид мешавад, ки ташаккули салоҳиятҳои иттилоотии маърифатии хонандагон бояд раванди муташаккилона ва пайваста бошад. Ин раванд бояд тамоми ҷанбаҳои таълиму тарбияро дар бар гирад ва бо ҳамкориҳои зичи муаллимон, волидайн ва ҷомеа амалӣ карда шавад.

Таҳқиқи масъалаи ташаккули салоҳиятҳои иттилоотии маърифатии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи халқи тоҷик дар давраи рушди босуръати ҷаҳонишавӣ ва афзоиши таъсири Интернет ба шуури насли наврас вазифаи муҳим ва саривақтӣ мебошад.

Дар диссертатсияи худ Мачидзода Чамшед як қатор қорҳои муҳимро анҷом додааст, ки ба ташаккули салоҳиятҳои иттилоотии маърифатии хонандагон равона шудаанд.

Аввалан, муаллиф дар таҳқиқоти худ, мафҳуми салоҳияти иттилоотии маърифатиро ҳамчун маҷмӯи донишҳо, малақаҳо ва арзишҳо, ки барои ҳустуҷӯ, дарёфт, арзёбӣ, истифода ва эҷоди иттилоот дар муҳити рақамӣ зарур аст, муайян мекунад. Вай ин мафҳумро бо назардошти стандартҳои байналмилалӣ ва талаботи замони муосир шарҳ медиҳад, ки дар асарҳои олимони маъруф инъикос ёфтааст.

Дуюм, Мачидзода Чамшед дар заминаи таҳлили назариявӣ ва таҷрибавӣ, амсилаҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои иттилоотӣ маърифатӣ хонандагонро пешниҳод менамояд. Ин амсилаҳо ба ҳисобгирии хусусиятҳои синнусолии хонандагон, сатҳи дониши онҳо ва имкониятҳои таълимии муассисаҳои таълимӣ асос ёфтаанд. Муаллиф ба таври мушаххас технологияҳои муосири иттилоотиро ҳамчун воситаи асосии ташаккули салоҳияти иттилоотӣ пешниҳод менамояд.

Сеюм, дар таҳқиқот, нақши омӯзгор дар раванди ташаккули салоҳиятҳои иттилоотӣ хонандагон таъкид мегардад. Омӯзгор бояд на танҳо донишро интиқол диҳад, балки инчунин хонандагонро дар омӯختани иттилоот, арзёбии эътимоднокии он ва истифодаи он дуруст роҳнамоӣ кунад. Мачидзода инчунин, усулҳои фаъоли таълимро, ба монанди омӯзиши лоиҳавӣ, муҳокимаҳои гурӯҳӣ ва вазъиятҳои мушкilotдорро пешниҳод менамояд, ки барои рушди малакаҳои мустақили тафаккури хонандагон равона шудаанд.

Дар умум, диссертатсияи Мачидзода Чамшед дар рушди педагогикаи миллӣ саҳми арзишманд гузошта, ба масъалаҳои муҳими ташаккули салоҳиятҳои иттилоотӣ маърифатӣ хонандагон бахшида шудааст. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар амалияи таълимӣ барои такмили раванди таълим ва тайёр кардани хонандагон ба ҳаёт дар ҷаҳони иттилоотӣ истифода шаванд.

Амсилаи пешниҳодкардаи муаллифи диссертатсия дорои равишу воситаҳои мебошад, ки имкон медиҳад, ки дар хонандагон салоҳиятҳои маърифатӣ иттилоотӣ ташаккул ёфта, эҳтиром ба худ аз тарафи ҷомеа ва дигар одамон таъмин намоянд. Итминон дорем, ки татбиқи ин амсила дар амалияи таълимӣ ба ташаккули шахсияти комилхуқуқи ватандӯст, ки ба таърихи худ эҳтиром мегузорад ва барои пешрафти ҷомеа саҳми арзанда мегузорад, мусоидат хоҳад кард.

Таҳлили васеи натиҷаҳои бадастомада, ки эътимоднокии онҳоро таъмин мекунад, ба муаллифи диссертатсия имкон додааст, ки хулосаҳо ва тавсияҳои методии пешниҳодшударо аз ҷиҳати илмию методӣ асоснок созад. Ин асосноккунӣ на танҳо ба далелҳои назариявӣ, балки ба таҷрибаи амалии корҳои озмоишӣ низ таъкид мекунанд, ки ин эътибори хулосаҳоро боз ҳам баландтар мебардорад.

Бо назардошти ҳамаи ҷанбаҳои таҳқиқот, фикр мекунем, ки доктара ба мақсадҳои таҳқиқот қомеъ шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузоштаро пурра ҳаллу фасл кардааст. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқот мукамал ва ҷавобгӯ ба талаботҳои илмӣ мебошад.

Автореферати диссертатсия ба талаботи пешниҳодшуда ҷавобгӯ буда, моҳияти рисолаи диссертатсиониро ба таври мухтасар, дақиқ ва мушаххас

инъикос намуда, имконият медиҳад, ки хонанда бо мазмуни таҳқиқот шинос шуда, оид ба саҳми илмии он тасаввуроти комил ҳосил намояд.

Ҳамзамон, мақолаҳои муаллифи рисола, ки дар нашрияҳои тақризшаванда ба таъб расидаанд, мундариҷаи таҳқиқотро пурра ифода намуда, далели эътирофи арзишмандонаи он аз ҷониби ҷомеаи илмӣ мебошанд.

Хулоса, диссертатсияи Мачидзода Ҷамшед Сунатулло дар мавзуи “Ҷанбаҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои иттилоотию маърифатии хонандагони синфҳои 10-11 дар раванди таълими фанни таърихи халқи тоҷик” ба талаботи Низомнома дар бораи шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267) ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз руи ихтисоси барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ)) сазовор мебошад.

Муқарриз:

Номзоди илмҳои педагогӣ, директори

Муассисаи давлатии “Маркази ҷумҳуриявии

таълимию методии назди Вазорати маориф

ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

 Каримзода Ш.

Маълумот барои тамос: 734025, ҶТ, ш. Душанбе, Кӯчаи А. Дониш 50
Тел: +992 (93) 8039392; E-mail: shavkatnormatov@mail.ru.

Имзои Каримзода Шавкатро тасдиқ мекунам

Мудирӣ шуъбаи кадрҳо ва
коргузо МҚТМ ВМИ ҚТ
15.01.2026

Чумаев Ҷ.